

Oblici društava za upravljanje nogometnim klubovima

Rukavina, Margareta

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:811353>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Margareta Rukavina

DIPLOMSKI RAD

Oblici društava za upravljanje nogometnim klubovima

Mentor: izv. prof. dr. sc. Tomislav Jakšić

Zagreb, 2024.

Izjava o izvornosti

Ja, Margareta Rukavina pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Margareta Rukavina, v.r.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. POVIJEST NOGOMETA U HRVATSKOJ	4
3. PRAVNI USTROJ SPORTSKIH KLUBOVA	5
3.1. Sportski klub - udruga	6
3.1.1. Pravni ustroj sportskog kluba - udruge	7
3.1.2. Prava članova sportskog kluba - udruge	8
3.2. Sportski klub – sportsko dioničko društvo	9
3.2.1. Ustroj sportskog dioničkog društva	10
3.2.2. Dioničari u sportskom dioničkom društvu.....	13
4. PREOBLIKOVANJE SPORTSKOG KLUBA – UDRUGE U SPORTSKO DIONIČKO DRUŠTVO	15
4.1. Postupak preoblikovanja.....	16
4.2. Pravilnik o preoblikovanju sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo	16
4.3. Primjeri provedenog postupka preoblikovanja	19
5. MODELI UPRAVLJANJA NOGOMETNIM KLUBOVIMA – SOCIOS MODEL I PRAVILO 50+1.....	21
6. ZAKLJUČAK.....	22
7. POPIS LITERATURE.....	24

1. UVOD

Možemo reći da sport seže daleko u povijest, a danas je sastavni dio našeg svakodnevnog života. Sport je za neke zanimanje, njihov izvor prihoda, za druge tek rekreacija ili se amaterski bave sportom, dok su neki samo pasivni promatrači, gledatelji ili navijači. Najpopularniji i jedan od gospodarski najutjecajnijih sportova je nogomet. Tokom godina najvažnija sporedna stvar na svijetu je od zabave i igre postao jedan pravno-ekonomski sustav koji generira ogromne količine prihoda. Primjerice na ovogodišnjem Europskom prvenstvu u nogometu nagradni fond bio je 331 milijun eura, dok je procjena UEFA-e da bi zarada mogla dosegnuti 2,5 milijarde eura kroz televizijska prava, sponzorske ugovore i prodaju ulaznica. Sport je postao ozbiljan biznis stoga postoji i potreba za njegovom regulacijom i zakonskim uređenjem.

Temeljni propis u Republici Hrvatskoj je Zakon o sportu¹, ali zbog određenih manjkavosti, za uređenje pojedinih pitanja važni su nam još i Zakon o udrugama² te Zakon o trgovačkim društvima.³ Kroz ovaj rad ćemo prikazati oblik pravne osobe koja djeluje u sustavu sporta, a to je sportski klub. Prema Zakonu o sportu, sportski klub može biti osnovan kao udruga ili sportsko dioničko društvo. Cilj je prikazati pravni ustroj sportskog kluba – udruge odnosno dioničkog društva, prava njihovih članova i dioničara. U posljednjem dijelu izložit ćemo i preoblikovanje sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo prema Pravilniku o preoblikovanju sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo koji je stupio na snagu 14. listopada 2023. godine. Osim toga, spomenuti ćemo i dva modela upravljanja nogometnim klubovima koji se upotrebljavaju u Europi, socios model karakterističan za neke španjolske i portugalske klubove, te pravilo 50+1 koje je najprije uvedeno u njemački nogomet. Kao primjere za navedene oblike upravljanja sportskim klubovima uzeti ćemo hrvatske nogometne klubove koji se trenutačno natječu u prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi. Prije svega, prvo će biti par riječi o povijesti nogometa i njegovom razvoju u Republici Hrvatskoj.

¹ Zakon o sportu (Narodne novine, br. 141/22)

² Zakon o udrugama (Narodne novine, br. 74/14, 70/17, 98/19, 151/22)

³ Zakon o trgovačkim društvima (Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23)

2. POVIJEST NOGOMETA U HRVATSKOJ

Nogomet kakav danas poznajemo osmislili su Englezi sredinom 19.st.,točnije 1855. godine kada je osnovan najstariji nogometni klub Sheffield Football Club. Povijest modernog nogometa započinje 1863. godine u Londonu gdje se osniva prvi nogometni savez i objavljuju se prva pravila igre. Samo deset godina kasnije Englezi dovode nogomet i na područje Hrvatske. U Rijeci se odigrava prva nogometna utakmica između engleskih inženjera i tehničara koji su radili u Mađarskim državnim željeznicama i zaposlenika Riječkog tehničkog zavoda. Hrvati su prvi puta zaigrali nogomet 1880. godine u Županji kada su Englezi koji su gradili tvornicu tanina pozvali mještane da zajedno igraju. Nogometna lopta kojom su tada igrali, koja se smatra prvom takvom u Hrvatskoj, sačuvana je do danas i od nedavno je dio stalnog postava Gradskog muzeja u Županji, a zanimljivo je da je plaćena čak 70 tisuća eura.⁴

Nogomet se dalje razvija u Hrvatskoj prvim izdanjem Pravila igre na hrvatskom jeziku 1896. godine, a 1903. osnovan je Prvi nogometni i športski klub (PNIŠK) koji je prvi hrvatski sportski klub koji u svom imenu sadrži riječ nogomet. U godinama koje slijede počeli su nastajati i drugi nogometni klubovi, a nakon što je 28. listopada 1906. odigrana prva javna nogometna utakmica u Zagrebu između HAŠK-a i PNIŠK-a došlo je do želje i potrebe za formiranjem nacionalnog nogometnog saveza. Hrvatski nogometni savez osnovan je 13. lipnja 1912. godine, a za prvog predsjednika izabran je dr. Milovan Zoričić. HNS je član FIFA-e (Fédération Internationale de Football Association) od 1941., a UEFA-e (Union des Associations Européennes de Football) od 1993. godine.⁵ Godine 1911. osnovana su dva najpoznatija hrvatska kluba, HNK Hajduk Split i Prvi Hrvatski Građanski Športski Klub, danas poznat kao GNK Dinamo. Od tada do danas nogomet i njegove organizacije se sve više razvijaju, organiziraju i prilagođavaju suvremenim uvjetima.

Isprva su hrvatski nogometni klubovi igrali u prvenstvu Jugoslavije gdje su imali značajnu ulogu, sve do 1992. godine kada počinje Prva hrvatska nogometna liga. Liga se tijekom godina razvija i broj klubova koji sudjeluju se mijenja. Sada već nekoliko godina hrvatska liga broji 10 klubova, a od sezone 2024./25. to su GNK Dinamo Zagreb, HNK Gorica, HNK Hajduk Split, NK Istra 1961, NK Lokomotiva Zagreb, NK Osijek, HNK Rijeka, NK Slaven Belupo, HNK Šibenik i NK Varaždin.

⁴ <https://magazin.hrt.hr/price-iz-hrvatske/lopta-11745887>, 12.9.2024.

⁵ <https://hns.family/hns/o-nama/povijest/>, 12.9.2024.

3. PRAVNI USTROJ SPORTSKIH KLUBOVA

Kako se uloga sporta u svakodnevnom životu mijenjala, i njegov utjecaj na društveni i gospodarski život, tako se mijenjala i potreba za njegovim normiranjem. U počecima sport je bio u potpunosti reguliran autonomnim pravom. Klubovi, odnosno razni nacionalni i međunarodni sportski savezi su samostalno uređivali svoj ustroj, međusobna prava i obveze, pravila natjecanja i njihovu organizaciju, odnose između natjecatelja itd.⁶ Prema monopolnom načelu „jednog mjesta za jedan sportski savez“ na nacionalnoj, regionalnoj, kontinentalnoj i svjetskoj razini postoji samo jedan savez koji se brine o interesima određenog sporta te je takav savez nadležan za donošenje i provedbu sportskih pravila.⁷ Daljnjim razvojem sporta i njegovim sve većim utjecajem na sve sfere života, a posebice zbog njegovog utjecaja na gospodarstvo pojavila se potreba za intervencijom države u područje sporta pa je tako autonomija nacionalnih i međunarodnih saveza prilikom kreiranja sportskih pravila postala ograničena prisilnim propisima određene države.⁸ Sportske djelatnosti su se prvotno mogle obavljati samo u pravnim oblicima udruge i ustanove jer one nisu povezane sa stjecanjem dobiti. Kasniji hrvatski propisi o sportu uvode mogućnost osnivanja trgovačkih društava u sportu, ali se propisuje da trgovačka društva koja obavljaju sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima, dobit ostvarenu obavljanjem takve djelatnosti ne mogu dijeliti, nego ju mogu upotrijebiti samo za obavljanje i razvoj sportske djelatnosti.⁹

U Republici Hrvatskoj za pravni ustroj sportskih klubova kao *lex specialis* imamo Zakon o sportu. Prema Zakonu o sportu sportske djelatnosti su sudjelovanje u sportskom natjecanju, sportska priprema, sportska poduka, zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje, organiziranje i vođenje sportskog natjecanja i posredovanje u sportu.¹⁰ Ono što je za ovaj rad važno su pravne osobe koje djeluju u sustavu sporta, tj. jedna od njih, a to je sportski klub.¹¹ Članak 30. Zakona o sportu propisuje da je sportski klub pravna osoba registrirana za obavljanje sportske djelatnosti sportske pripreme i sudjelovanja u sportskom natjecanju, a može obavljati i druge sportske djelatnosti u skladu sa Zakonom, statutom udruge ili društvenim ugovorom odnosno

⁶ Ivkošić, M., *Pravni ustroj nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 360.

⁷ Ibid., str. 361.

⁸ Ibid., str. 363 - 364.

⁹ Petrović, S.; Ivkošić, M.; Ceronja, P., *Pravni oblici sportskih klubova u Republici Hrvatskoj*, u: Kačer, H., et al., *Sportsko pravo*, Pravni fakultet u Splitu, 2018., str. 553.

¹⁰ Zakon o sportu, čl. 3. st. 2.

¹¹ Ostale pravne osobe koje djeluju u sustavu sporta su udruga sportske rekreacije, sportska zajednica, sportski savez, krovno sportsko udruženje, fitness centar i ostale pravne osobe registrirane za obavljanje sportskih djelatnosti.

izjavom o osnivanju društva. Sportski klub može biti osnovan kao udruga ili kao sportsko dioničko društvo.¹²

3.1. Sportski klub - udruga

Kao što je već spomenuto, temeljni propis je Zakon o sportu, no nažalost zakonodavac je u tom zakonu propustio detaljnije normirati materiju sportskog kluba - udruge iako je Zakonom o udrugama ta mogućnost ostavljena. Naime, u članku 1. Zakona o udrugama propisano je područje primjene Zakona, između ostalog uređuje se osnivanje, pravni položaj, djelovanje, financiranje, imovina, statusne promjene, prestanak postojanja udruge sa svojstvom pravne osobe, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno. Zakon o sportu je u svom članku 43. tek propisao da se na osnivanje, pravni položaj, registraciju, prestanak postojanja, ustrojstvo i način poslovanja te ustroj i nadležnost tijela upravljanja pravne osobe u sustavu sporta osnovane kao udruga, primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje djelovanje udruge, ako Zakonom o sportu nije drukčije propisano.¹³ Stoga se za analizu pravnog ustroja i prava članova sportskog kluba – udruge moramo u cijelosti osloniti na Zakon o udrugama.

Udruga je definirana kao svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje tog oblika udruživanja.¹⁴ Udruga spada u društva osoba, ona ima sva tri bitna obilježja društva, privatnopravna je zajednica, nastaje na temelju pravnog posla i osniva se radi postizanja zajedničkih ciljeva svojih članova.¹⁵ U Republici Hrvatskoj tradicionalno su udruge najrašireniji pravni oblik obavljanja sportskih djelatnosti.

¹² Zakon o sportu, čl. 30. st. 2.

¹³ Zakon o sportu, čl. 43.

¹⁴ Zakon o udrugama, čl. 4.

¹⁵ Barbić, J., *Pravo društava*, Knjiga treća, Društva osoba, Zagreb, 2002., str. 733.

3.1.1. Pravni ustroj sportskog kluba - udruge

Istaknula bi tri bitna načela na kojima je udruga ustrojena. Načelo neovisnosti znači da udruga samostalno utvrđuje svoje područje djelovanja, ciljeve i djelatnosti, svoj unutarnji ustroj i samostalno obavlja djelatnosti koje nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom. Načelo demokratskog ustroja znači da udrugom upravljaju članovi na način da unutarnji ustroj udruge mora biti zasnovan na načelima demokratskog zastupanja i demokratskog načina očitovanja volje članova. Načelo neprofitnosti znači da se udruga ne osniva sa svrhom stjecanja dobiti, ali može obavljati gospodarsku djelatnost sukladno zakonu i statutu.¹⁶ Obavljanje gospodarskih djelatnosti omogućeno je udrugama kako bi mogle financirati svoje djelovanje. Bitno je da djelatnosti kojima se bavi ne smije obavljati radi stjecanja dobiti za sebe, svoje članove ni treće osobe.¹⁷ Ako udruga i ostvari dobit, ona se mora upotrijebiti za obavljanje i daljnje unaprjeđenje djelatnosti propisane statutom udruge.¹⁸

Kao temeljni opći akt propisan je statut kojeg donosi skupština udruge, a ostali opći akti, ako budu doneseni, moraju biti u skladu sa statutom. Statut sadrži odredbe o ciljevima udruge, područjima djelovanja sukladno ciljevima, djelatnostima kojima se ostvaruju ciljevi, o uvjetima i načinu učlanjivanja te pravima članova udruge, tijelima udruge i njihovom sastavu.¹⁹ Statut mora sadržavati odredbe o sazivanju skupštine. Tu se misli na odredbe o ovlasti za njezino sazivanje, način upućivanja poziva članovima udruge, način rada skupštine. Statutom se mora propisati i način glasovanja te većine kojima se donose odluke na skupštini kao i vođenje zapisnika.²⁰

Dakle, tijela udruge su hijerarhijski ustrojena. Zakonom je izričito propisano da je skupština najviše tijelo udruge, a statutom se mogu utvrditi i upravna (izvršna), nadzorna i druga tijela.²¹ Skupštinu kao najviše tijelo čine svi članovi udruge ili njihovi predstavnici izabrani na način propisan statutom uz iznimku ako su statutom određene kategorije članstva kada se može odrediti da samo pojedine kategorije članstva čine skupštinu udruge, odnosno da samo određeni imaju pravo odlučivanja na skupštini.²² Činjenica da postoji navedena iznimka o sastavu skupštine važna je kada pogledamo koje sve ovlasti spadaju u nadležnost skupštine. Pa je tako člankom 18. Zakona o udrugama propisano da skupština udruge usvaja statut i njegove izmjene

¹⁶ Zakon o udrugama, čl. 6 – 9.

¹⁷ Barbić, J., *op.cit.* u bilj. 15, str. 737.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ Zakon o udrugama, čl. 13. st. 3.

²⁰ Barbić, J., *op. cit.* u bilj. 15, str. 769 -770.

²¹ Zakon o udrugama, čl. 16. st. 3. i 4.

²² Zakon o udrugama, čl. 17. st. 1.

i dopune, bira i razrješava osobe ovlaštene za zastupanja, bira i razrješava druga tijela udruge, usvaja plan rada i financijski plan za sljedeću kalendarsku godinu i izvješće o radu za prethodnu godinu, usvaja godišnje financijsko izvješće, odlučuje o promjeni ciljeva i djelatnosti, prestanku rada i raspodjeli preostale imovine udruge i donosi odluku o statusnim promjenama. Svaki sportski klub – udruga mora imenovati i osobe ovlaštene za zastupanje, a kao što je navedeno o tome odlučuje skupština, ako statutom nije propisano da te osobe bira i razrješava neko drugo tijelo. Osoba ovlaštena za zastupanje odgovara za zakonitost rada udruge, vodi poslove udruge prema odlukama skupštine, podnosi prijedlog godišnjeg financijskog izvješća, sklapa ugovore i poduzima druge pravne radnje u ime i za račun udruge. Osoba koja je pravomoćno osuđena za određena zakonom navedena teška kaznena djela ne može biti izabrana kao osoba za zastupanje.²³ Slične zapreke propisane su i Zakonom o sportu i to općenito za obavljanje poslova u sportu i za obavljanje poslova upravljanja u sportskom klubu. Tim zaprekama želi se spriječiti sukob interesa pa tako ista fizička osoba može biti osoba ovlaštena za zastupanje, član uprave, nadzornog tijela, upravnog tijela ili izvršni direktor samo u jednom sportskom klubu u istom sportu.²⁴

3.1.2. Prava članova sportskog kluba - udruge

Članom udruge može postati svaka fizička i pravna osoba, sukladno zakonu i statutu.²⁵ Zakonom je izričito propisano da članovi upravljaju udrugom neposredno ili putem svojih izabranih predstavnika u tijelima udruge kako je propisano statutom.²⁶ Članovi društva imaju upravljačka i imovinska prava. Kako se kod sportskog kluba – udruge radi o društvu koje ne može biti osnovano radi stjecanja dobiti, jasno je da članovima pripadaju isključivo upravljačka prava.²⁷ Najvažnije upravljačko pravo je pravo glasa, aktivno i pasivno. Pravo glasa, proizlazi iz zakonskog utvrđenja prema kojem udrugom upravljaju članovi na način da se unutarnji ustroj udruge mora temeljiti na demokratskom očitovanju volje članova.²⁸ To pravo može biti i ograničeno gore spomenutom iznimkom prema kojoj samo pojedine kategorije članstva mogu imati pravo odlučivanja na skupštini ako je tako propisano statutom. Koliko i kakvo pravo glasa

²³ Zakon o udrugama, čl. 19.

²⁴ Zakon o sportu, čl. 112.

²⁵ Zakon o udrugama, čl. 12. st. 1.

²⁶ Zakon o udrugama, čl. 16. st. 1.

²⁷ Prema članku 53. Zakona o udrugama, udruga nema pravo imovinu udruge dijeliti svojim osnivačima, članovima udruge, osobama ovlaštenima za zastupanje, zaposlenima ili s njima povezanim osobama, već se nakon namirenja vjerovnika i troškova likvidacijskog, sudskog i drugih postupaka, imovina predaje udruzi, ustanovi ili zakladi koje imaju iste ili slične statutarne ciljeve, a na osnovi odluke skupštine sukladno statutu.

²⁸ Petrović, S.; Ivkošić, M.; Ceronja, P., *op. cit.* u bilj. 9, str. 568.

ima određeni član i način njegova ostvarivanja trebalo bi biti određeno statutom. Ako to nije slučaj, trebalo bi vrijediti pravilo jedan član – jedan glas. Uz pravo glasa, članovima pripadaju i pravo na obavještenost, pravo nadzora i pobijanja odluka tijela udruge, pravo na korištenje opreme, uređaja i prostorija udruge i pravo na činidbe udruge.²⁹ Pravo nadzora propisano je zakonom, člankom 42. koji kaže da članovi udruge sami nadziru rad udruge. Nadalje se propisuje da član ako smatra da je udruga povrijedila statut ili neki drugi opći akt, ovlašten je na to upozoriti nadležno tijelo udruge i zahtijevati da se nepravilnosti otklone. Ukoliko se njegovo upozorenje ne razmotri u roku od 30 dana i nepravilnosti se ne otklone u daljnjem roku od 30 dana, član može podnijeti tužbu općinskom sudu nadležnom prema sjedištu udruge zbog zaštite svojih prava propisanih statutom.³⁰

U najvišem rangu hrvatskog nogometa, Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi pet je klubova koji su ustrojeni kao udruge. Uvidom u registar udruga možemo vidjeti da su to GNK Dinamo Zagreb, HNK Gorica, NK Lokomotiva Zagreb, NK Slaven Belupo i NK Varaždin.³¹ Zbog sve veće komercijalizacije nogometa, i sporta općenito, ali i zbog činjenice da klubovi osim sportske obavljaju i gospodarsku djelatnost, zakonom je uveden drugi pravni oblik za upravljanje klubovima, sportsko dioničko društvo.³²

3.2. Sportski klub – sportsko dioničko društvo

Za početak treba napomenuti da sportsko dioničko društvo (u daljnjem tekstu: s.d.d.) nije jedini oblik trgovačkog društva u kojem se mogu obavljati sportske djelatnosti, već je ono isključivi oblik (uz udrugu) za obavljanje sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima. Zakonodavac je Zakonom o športu iz 1997. godine uveo trgovačka društva kao mogući pravni oblik za obavljanje sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima, ali ih je ograničio na način da svu dobit ostvarenu obavljanjem te djelatnosti ne mogu dijeliti nego je smiju isključivo reinvestirati.³³ To je dakako odbilo potencijalne investitore da ulažu u sportske klubove, između ostaloga i zbog toga što bi osnivanjem novog kluba ustrojenog kao trgovačko društvo bili primorani započeti svoje djelovanje iz najnižeg ranga natjecanja. Taj propust je donekle ispravljen Zakonom o športu iz 2006. godine kada je uvedeno dobrovoljno i obvezatno preoblikovanje športskog kluba – udruge u sportsko dioničko društvo te se na upotrebu neto

²⁹ Barbić, J., *op. cit.* u bilj. 15, str. 761.

³⁰ Zakon o udrugama, čl. 42.

³¹ Registar udruga, <https://registri-npo-mpu.gov.hr>, 18.9.2024.

³² Ivkošić, M., *op. cit.* u bilj. 6, str. 369.

³³ Zakon o športu (Narodne novine, br. 111/1997)

dobiti primjenjuju odredbe Zakona o trgovačkim društvima ako zakonom nije drugačije propisano.³⁴

Sportsko dioničko društvo je pravna osoba koja je posebno registrirana za obavljanje sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima i jedan je od oblika u kojem sportski klub može biti osnovan. S.d.d. može nastati osnivanjem novog društva ili preoblikovanjem sportskog kluba – udruge za natjecanje. Isto kao i kod sportskog kluba – udruge, Zakon o sportu ne uređuje u potpunosti ovaj institut, i zato ako nije drugačije propisano, primjenjuju se odredbe Zakona o trgovačkim društvima. Zakon o sportu je tek propisao da sportsko dioničko društvo može izdati samo redovne dionice na ime s nominalnim iznosom i da se na s.d.d. ne primjenjuju odredbe propisa o preuzimanju dioničkih društava o obveznoj ponudi za preuzimanje.³⁵ Prema trenutno važećem zakonu nije određen iznos temeljnog kapitala sportskog dioničkog društva ako ono nastaje osnivanjem, već je samo određeno da temeljni kapital utvrđuje povjerenstvo za preoblikovanje nakon provedenog postupka revizije.³⁶ To bi značilo da prilikom osnivanja novog s.d.d.-a vrijede opća pravila Zakona o trgovačkim društvima prema kojem je najniži iznos temeljnog kapitala 25 000 eura,³⁷ što je znatno manje nego ranije. Naime, u Zakonu o sportu iz 2006. bio je određen iznos temeljnog kapitala od najmanje 500 000 kuna.

3.2.1. Ustroj sportskog dioničkog društva

Pravni ustroj sportskog dioničkog društva uređen je u cijelosti odredbama Zakona o trgovačkim društvima, stoga ću ukratko izložiti općenito ustroj i organe dioničkih društava. Moguća su dva načina ustroja, a to su dualistički i monistički ustroj. Osnivanje društva započinje usvajanjem statuta koji mora sadržavati tvrtku i sjedište društva, predmet poslovanja, iznos temeljnog kapitala, podatke o dionicama te podatke o tome ima li društvo upravu i nadzorni odbor ili upravni odbor te ovisno o tome broju članova uprave i nadzornog odbora, odnosno upravnog odbora i izvršnih direktora.³⁸ Dakle, statutom se određuje ustroj sportskog dioničkog društva. Ako je riječ o dualističkom ustroju, Zakon o trgovačkim društvima organima društva u funkcionalnom smislu propisuje različite nadležnosti te ne polazi od hijerarhijskog odnosa tih

³⁴ Zakon o športu (Narodne novine, br. 71/2006)

³⁵ Zakon o sportu, čl. 93. i 32.

³⁶ Zakon o sportu, čl. 93. st. 1.

³⁷ Zakon o trgovačkim društvima, čl.162.

³⁸ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 173. st. 3.

organa.³⁹ U glavnoj skupštini dioničari, kao članovi društva, stvaraju unutarnju volju društva te ostvaruju glavna upravljačka prava odlučujući o poslovima koji spadaju u nadležnost glavne skupštine.⁴⁰ Glavna skupština izabire i opoziva članove nadzornog, odnosno upravnog odbora, odlučuje o upotrebi dobiti, izmjenama statuta, povećanju i smanjenju temeljnog kapitala itd.⁴¹ U dualističkom ustroju uz glavnu skupštinu imamo još upravu i nadzorni odbor. Uprava vodi poslove i zastupa društvo,⁴² a njene članove bira nadzorni odbor. Glavna zadaća nadzornog odbora je da nadzire vođenje poslova društva.⁴³ Kod monističkog ustroja statutom se može odrediti da umjesto uprave i nadzornog odbora društvo ima upravni odbor kojeg bira glavna skupština. Upravni odbor vodi društvo, postavlja osnove za obavljanje predmeta poslovanja, nadzire vođenje poslova društva, imenuje jednog ili više izvršnih direktora i zastupa društvo prema izvršnim direktorima.⁴⁴ Analogno nadležnostima uprave, izvršni direktori vode poslove društva i zastupaju društvo.⁴⁵ No, između upravnog odbora i izvršnih direktora postoji hijerarhijski odnos iz kojeg proizlazi i nadležnost upravnog odbora da daje obvezne upute izvršnim direktorima.⁴⁶ Temeljna razlika između ova dva načina ustroja društava je vidljiva u podjeli nadležnosti organa. Kod dualističkog ustroja nadležnosti organa su strogo odijeljene, dok je kod monističkog ustroja omogućeno da se dvije bitne funkcije, vođenje poslova društva i nadzor nad njihovim vođenjem, objedine u jednom organu.⁴⁷ Ovdje je bitno istaknuti razliku između vođenja društva kao temeljne nadležnosti upravnog odbora i vođenja poslova društva koje je u nadležnosti izvršnih direktora. Vođenjem društva obuhvaćen je čitav niz raznih zadaća poput određivanja poduzetničke politike društva i ciljeva koji se time žele postići, izbor sredstava i njihovih izvora za postizanje ciljeva, postizanje i održavanje financijske ravnoteže društva, davanje uputa izvršnim direktorima kako da djeluju i spremnost da se poduzmu određene mjere kada je to potrebno. Radi se o strateškom vođenju društva i brizi o njegovom održivom razvoju i rentabilnosti u poslovanju. Osim što je ovlašten davati obvezne upute izvršnim direktorima, upravni odbor ovlašten je donositi i interne opće akte kojima uređuje postupanje u društvu, kao što su poslovnik o radu upravnog odbora, poslovnik za rad izvršnih direktora, razni pravilnici, naputci te odluke opće naravi. Njima postavlja okvir za vođenje

³⁹ Barbić, J., *Pravo društava*, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020., str. 746.

⁴⁰ Ibid., str. 1284.

⁴¹ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 275.

⁴² Zakon o trgovačkim društvima, čl. 240. i 241.

⁴³ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 263.

⁴⁴ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 272.h

⁴⁵ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 272.l/m

⁴⁶ Petrović, S.; Ceronja, P., *Osnove prava društava*, Pravni fakultet u Zagrebu, 2013., str. 134.

⁴⁷ Barbić, J., *op. cit.* u bilj. 39, str. 1221.

poslova društva unutar kojeg su izvršni direktori odgovorni za provođenje svega što je odredio upravni odbor. Upravni odbor odgovoran je za odlučivanje u društvu, ali pripremu za odlučivanje obavljaju izvršni direktori vođenjem poslova društva.⁴⁸ Kao što je već rečeno, ustroj sportskog dioničkog društva je gotovo u cijelosti uređen Zakonom o trgovačkim društvima, ali Zakon o sportu uvodi ograničenja tko može biti članom uprave, odnosno nadzornog odbora i upravnog odbora te izvršni direktor. Pa tako ista osoba može biti član navedenih organa u samo jednom sportskom klubu u istom sportu, a član tih organa ne može biti osoba:

- koja je pravomoćno osuđena za određena kaznena djela ili protiv koje se vodi kazneni postupak za kazneno djelo na štetu djeteta odnosno maloljetnika;
- koja je član upravljačkog tijela ili dioničar drugog sportskog kluba u istome sportu;
- koja je član tijela, osoba ovlaštena za zastupanje ili osoba ovlaštena za vođenje poslova prema odluci ovlaštenog tijela ili na temelju općeg akta sportskog kluba u istome sportu;
- koja je profesionalni sportaš u ugovornom odnosu s drugim sportskim klubom u istom sportu;
- koja je ili je posljednjih godinu dana bila posrednik u istome sportu;
- koja ima ili je posljednjih godinu dana imala sklopljen ugovor sa sportašem ili trenerom na temelju kojega ostvaruje pravo na dio prihoda koji proizlaze iz obavljanja djelatnosti sportaša ili trenera;
- koja je ovlaštena za zastupanje u pravnoj osobi koja ima sklopljen ugovor sa sportašem ili trenerom na temelju kojega ostvaruje pravo na dio prihoda koji proizlazi iz obavljanja djelatnosti sportaša ili trenera;
- koja je ili je posljednjih godinu dana bila član ili član tijela pravne osobe koja obavlja djelatnost organiziranja sportske kladionice ili
- koja s posrednicima u istome sportu i članovima pravnih osoba te članovima tijela pravnih osoba koja obavljaju djelatnost organiziranja sportskih kladionica djeluje zajednički.⁴⁹

Postavlja se pitanje koji je način ustroja sportskog dioničkog društva prikladniji za naše nogometne klubove. Monistički ustroj koji je karakterističan za zatvorena dionička društva i ona s manje dioničara zbog bolje kontrole nad poslovanjem, lakšim praćenjem ciljeva društva

⁴⁸ Ibid., str. 1222. i 1223.

⁴⁹ Zakon o sportu, čl. 112.

i većom fleksibilnosti prema potrebama društva, ili pak dualistički. Kako su svi naši prvoligaški nogometni klubovi koji su se ustrojili kao s.d.d. nastali preoblikovanjem sportskog kluba – udruge, stručnjaci smatraju da je za njih prikladniji dualistički ustroj. Jedino NK Istra 1961 ima monistički ustroj, dok HNK Hajduk, NK Osijek, HNK Rijeka i HNK Šibenik imaju dualistički ustroj. Kakav god ustroj izabrali, upravljačke strukture naših klubova moraju kvalitetno i organizirano raditi na usklađivanju sportskih ambicija i financijskih mogućnosti.⁵⁰

3.2.2. Dioničari u sportskom dioničkom društvu

Dioničar sportskog dioničkog društva, prema općim propisima, može biti svaka domaća ili strana fizička i pravna osoba. Ovdje vrijedi načelo jednakog položaja dioničara, što znači da uz jednake uvjete, dioničari moraju imati jednaka prava i obveze. Položaj dioničara određen je visinom njegovog uloga u društvu.⁵¹ Zbog posebnog značaja i položaja sporta u društvu te zaštite regularnosti sportskih natjecanja Zakonom o sportu propisana su određena ograničenja za članstvo u sportskom dioničkom društvu. Primjerice, radi sprječavanja sukoba interesa i osiguranja poštene konkurencije među sportskim klubovima, jedna osoba ne može imati dionice u više sportskih dioničkih društava istoga sporta u iznosu većem od 1% ukupnog temeljnog kapitala u bilo kojem od tih sportskih dioničkih društava, no ta odredba se ne primjenjuje na Republiku Hrvatsku ni na jedinice lokalne i područne samouprave. Nadalje, dioničari ne mogu biti, izravno, neizravno ili preko povezanih osoba, osobe čiji poslovi i djelatnosti mogu neposredno utjecati na sustav natjecanja u istome sportu, a pogotovo sportaši, sportski suci, posrednici u sportu te osobe koje su članovi pravnih osoba koje obavljaju djelatnost organiziranja sportskih kladionica, kao niti sportsko dioničko društvo koje obavlja djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima istoga sporta.⁵² U smislu Zakona o sportu, povezanim osobama smatraju se osobe koje su ugovorile da usklađeno djeluju u vezi sa stjecanjem dionica izdavatelja ili u vezi s ostvarivanjem prava glasa prema izdavatelju, ako jedna osoba drži dionice za račun druge ili ako jedna osoba izravno ili neizravno kontrolira drugu ili druge pravne osobe. Kontroliranjem se smatra ako netko ima izravan ili neizravan većinski udio u temeljnom kapitalu druge osobe, izravnu ili neizravnu većinu glasačkih prava u drugoj osobi, pravo imenovati ili opozvati većinu članova uprave ili nadzornog odbora odnosno upravnog odbora ili izvršnog direktora odnosno drugog tijela koje upravlja ili vodi

⁵⁰ Ivkošić, M., *op. cit.* u bilj. 6, str. 375.

⁵¹ Petrović, S.; Ceronja, P., *op. cit.* u bilj. 46, str. 109.

⁵² Zakon o sportu, čl. 94.

poslovanje te osobe ili ako ima prevladavajući utjecaj na tu osobu na neki drugi način. Pretpostavka je da fizičke osobe zajedno djeluju ako su u krvnom srodstvu u ravnoj liniji, braća i sestre i njihovi potomci, ako su bračni, izvanbračni drugovi, životni ili neformalni životni partneri ili ako su u odnosu posvojitelj – posvojenik.⁵³

Za razliku od članova sportskog kluba – udruge koji imaju isključivo upravljačka prava, dioničari sportskog dioničkog društva uz upravljačka prava imaju i imovinska prava. Naravno, ta razlika je posljedica činjenice da je s.d.d. društvo kapitala te je ustrojeno i radi ostvarivanja dobiti. Od upravljačkih prava dioničarima pripadaju pravo glasa, pravo sudjelovanja u glavnoj skupštini i pravo na raspravljanje, pravo na obavještenost i pravo na pobijanje odluka glavne skupštine.⁵⁴ Najvažnije imovinsko pravo koje pripada dioničarima s.d.d.-a je pravo na isplatu dijela dobiti društva, odnosno pravo na isplatu dividende. Ostala imovinska prava koja im pripadaju su pravo na plaćanje naknade za ispunjenje dodatnih obveza prema društvu, pravo prvenstva pri upisu novih dionica društva, pravo na isplatu dijela sudjelovanja u temeljnom kapitalu društva za slučaj njegova smanjenja, pravo na isplatu ostatka nakon provedene likvidacije društva ili eventualnog ostatka stečajne mase, pravo vanjskog dioničara na primjerenu naknadu i otpremninu i pravo dioničara koji istupa iz društva zbog njegova priključenja drugom društvu na primjerenu otpremninu.⁵⁵ Istaknuto je da je pravo na isplatu dividende najvažnije imovinsko pravo, a često su dioničari i jedino zainteresirani za to pravo. Činjenica je da mnogi ulažu u dionička društva upravo zbog nadanja i očekivanja isplate dividenda ili prodaje dionica uz dobitak. Neto dobit sportskog dioničkog društva upotrebljava se sukladno propisima Zakona o trgovačkim društvima uz posebnosti propisane Zakonom o sportu. Uz zakonske rezerve u koje se unosi dvadeseti dio (5%) dobiti tekuće godine umanjene za iznos gubitaka iz prethodne godine, zakonom su propisane i posebne zakonske rezerve u koje se mora unositi dio neto dobiti sportskog dioničkog društva, uz iznose koji se unose u zakonske rezerve određene općim propisima. U te posebne zakonske rezerve moraju se unositi iznosi u visini najmanje polovice neto dobiti koja preostane nakon što se podmire gubici iz prijašnjih godina te zakonske rezerve. Posebne zakonske rezerve smiju se koristiti samo za obavljanje i unaprjeđenje sportske djelatnosti sportske pripreme djece.⁵⁶

Dvije su bitne razlike između položaja članova sportskog kluba – udruge i dioničara sportskog dioničkog društva. Prvo, kao što je već rečeno položaj dioničara određen je visinom njegovog

⁵³ Zakon o sportu, čl. 95.

⁵⁴ Barbić, J., *op. cit.* u bilj. 39, str. 596.

⁵⁵ Petrović, S.; Ivkošić, M.; Ceronja, P., *op. cit.* u bilj. 9, str. 587-588.

⁵⁶ Zakon o sportu, čl. 96.

uloga u društvo, što bi značilo da što je veći iznos temeljnog kapitala koji otpada na dionice pojedinog dioničara, to je veći utjecaj tog dioničara u društvu. S druge strane, članovi sportskog kluba – udruge, u pravilu, bi trebali ostvarivati svoja prava prema načelu jedan član – jedan glas, iako Zakon o udrugama propisuje zaobilaženje tog pravila koje su naši klubovi znali koristiti. Drugu razliku nalazimo kod mogućnosti zaštite upravljačkih prava. Zakon o trgovačkim društvima sadrži bolja i učinkovitija sredstva zaštite upravljačkih prava, dok Zakon o udrugama osim što propisuje da se statutom može odrediti da samo neki članovi imaju pravo odlučivanja na skupštini, ima i slabije učinkovit sustav zaštite tih prava.⁵⁷ Dok Zakon o udrugama sadrži tek općenitu odredbu da član može podnijeti tužbu općinskom sudu radi zaštite svojih prava propisanih statutom, Zakon o trgovačkim društvima propisuje mogućnost podizanja tužbe za pobijanje odluka glavne skupštine kao i sredstva za zaštitu prava na obavještenost, odnosno postavljanje sudu zahtjeva o tome mora li uprava, odnosno izvršni direktori dati obavještenja.⁵⁸

4. PREOBLIKOVANJE SPORTSKOG KLUBA – UDRUGE U SPORTSKO DIONIČKO DRUŠTVO

Ranije je navedeno, Zakonom o športu iz 2006. uvedena je mogućnost dobrovoljnog, ali i obveznog preoblikovanja sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo. U to vrijeme veći broj naših klubova bio je u nezavidnoj financijskoj situaciji, klubovi su bili nelikvidni, kasnili s plaćama igračima i djelatnicima kluba, nagomilani su dugovi prema brojnim vjerovnicima, a vjerovnik s najvećim tražbinama s osnova poreznih davanja i neplaćenih doprinosa djelatnicima i sportašima je bila Republika Hrvatska. Takva situacija neizbježno je utjecala i na sportske rezultate. Bilo je jasno da nešto ne funkcionira u sustavu sporta jer iako su klubovi imali višemilijunske godišnje prihode ipak su se našli u financijskim problemima. Jedan od detektiranih problema bio je pravni ustroj sportskih klubova u obliku udruge, uređen Zakonom o udrugama koji u uvjetima modernog sporta nije najprikladniji.⁵⁹ Kako bi pomogao klubovima i spasio ih od gašenja, ali i uveo red i veću kontrolu u sustav sporta zakonodavac je uredio institut preoblikovanja.

⁵⁷ Petrović, S.; Ivkošić, M.; Ceronja, P., *op. cit.* u bilj. 9, str. 587.

⁵⁸ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 288. i 363.

⁵⁹ Ivkošić, M.; Ceronja, P., *Pravni modeli provođenja postupka obveznog preoblikovanja sportskog kluba – udruge u sportsko dioničko društvo*, Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, br.59, 1/2009., str. 126.

4.1. Postupak preoblikovanja

Zakon o sportu poznaje samo oblik dobrovoljnog preoblikovanja. Također je propisano da pravni oblik ne može promijeniti sportski klub – udruga nad kojom je otvoren stečajni postupak, osim u provedbi stečajnog plana.⁶⁰ Preoblikovanje se upisuje u sudski registar, a rokovi i postupak preoblikovanja više nisu uređeni zakonom, već podzakonskim propisom, odnosno Pravilnikom o preoblikovanju sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo.⁶¹ Zakonom je još utvrđeno Povjerenstvo za preoblikovanje kao stručno i savjetodavno tijelo osnovano radi provedbe postupka preoblikovanja, njegov sastav i nadležnosti, a način rada određen je Pravilnikom. Povjerenstvo se sastoji od sedam članova koje imenuje ministar turizma i sporta. Šest stalnih članova su stručnjaci iz područja pravnih i ekonomskih znanosti, a jedan član imenuje se na prijedlog nacionalnog sportskog saveza čiji je član sportski klub na koji se odnosi odluka koju Povjerenstvo treba donijeti.⁶²

4.2. Pravilnik o preoblikovanju sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo

Da bi se pokrenuo postupak preoblikovanja tijelu državne uprave nadležnom za sport potrebno je predati zahtjev za dobivanje suglasnosti za provedbu preoblikovanja koji mora biti obrazložen i uz zahtjev mora biti predan i elaborat o preoblikovanju.⁶³ Sadržaj elaborata osobito treba sadržavati:

- izvješće ovlaštenog revizora o obavljenoj reviziji stanja imovine, prava i obveza sportskog kluba – udruge temeljenoj na financijskim podacima koji ne mogu biti stariji od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva;⁶⁴
- popis i procjenu vrijednosti imovine koja se unosi u temeljni kapital, ne stariju od 60 dana, sastavljene od strane ovlaštenog sudskog vještaka ili revizora, te popis svih tražbina prema sportskom klubu – udruzi, prema vrstama vjerovnika i njihovoj visini na dan podnošenja zahtjeva;⁶⁵
- utvrđenje revizora o vrijednosti tražbina prema sportskom klubu – udruzi;

⁶⁰ Stečajnim planom se mijenja položaj dužnika i drugih sudionika u postupku na način da stečajni dužnik nastavlja s poslovanjem. Sud donosi rješenje o zaključenju stečajnog postupka čim rješenje o potvrđivanju stečajnog plana postane pravomoćno. Danom donošenja rješenja o zaključenju stečajnog postupka dužnik ponovno stječe pravo slobodnog raspolaganja stečajnom masom.

⁶¹ Zakon o sportu, čl. 98.

⁶² Zakon o sportu, čl. 99.

⁶³ Pravilnik o preoblikovanju sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo (dalje u tekstu: Pravilnik o preoblikovanju), Narodne novine, br. 115/2023, čl. 3.

- procjenu i utvrđenje vrijednosti prava igranja – korištenja sportske građevine koja može biti ulog u temeljni kapital s.d.d.-a, sastavljeno od ovlaštenog sudskog vještaka ili revizora te iskaz jedinice lokalne samouprave, u čijem je vlasništvu predmetna sportska građevina, o roku na koji bi sportski klub – udruga imala pravo igranja;
- pregled poslovanja sportskog kluba – udruge u proteklih pet godina;
- popis članova sportskog kluba – udruge na dan podnošenja zahtjeva;
- popis članova tijela sportskog kluba – udruge na dan podnošenja zahtjeva;
- akt kojim se dokazuje nadležnost i međusobni odnos svih tijela sportskog kluba – udruge;
- sportske rezultate sportskog kluba – udruge barem u posljednjih pet natjecateljskih sezona, broj reprezentativaca u svim kategorijama, ugovorne vrijednosti sportaša natjecatelja s kojima ima ugovor, broj mladih sportaša;
- potencijalne dioničare s.d.d.-a na dan podnošenja zahtjeva;
- prijedlog iznosa temeljnog kapitala s.d.d.-a;
- nacrt statuta s.d.d.-a;
- popis pravnih osoba u kojima je sportski klub – udruga član, a osobito trgovačkih društava, uz precizno navođenje visine udjela i prava koja udruga u njima ima;
- opis ciljeva i razloga za preoblikovanje;
- način i postupak upućivanja i bitan sadržaj poziva na upis i uplatu dionica.

Sastavljeni elaborat se šalje i nacionalnom sportskom savezu koji se o njemu mora očitovati u roku od 15 dana.⁶⁴ Zakonom i Pravilnikom određene su i nadležnosti Povjerenstva za preoblikovanje, ono utvrđuje temeljni kapital s.d.d.-a, predlaže davanje ili uskratu suglasnosti na elaborat o preoblikovanju te predlaže davanje dopuštenja o preoblikovanju čelniku tijela državne uprave nadležnog za sport.⁶⁵ Prilikom odlučivanja o zahtjevu za preoblikovanjem Povjerenstvo treba razmotriti sve elemente elaborata i zahtjeva, pogotovo cilj i svrhu koja se želi postići preoblikovanjem, utjecaj koje bi ono imalo na razvoj sporta u jedinici lokalne i područne samouprave u kojoj sportski klub ima sjedište kao i sve okolnosti koje bi mogle utjecati na sustav sporta. U slučaju nejasnoća ili određenih nedostataka Povjerenstvo može vratiti dokumente sportskom klubu na doradu, tražiti pisana i usmena pojašnjenja od tijela sportskog kluba – udruge.⁶⁶ Važna zadaća Povjerenstva je i utvrđivanje početnog iznosa

⁶⁴ Pravilnik o preoblikovanju, čl. 4.

⁶⁵ Pravilnik o preoblikovanju, čl. 8.

⁶⁶ Pravilnik o preoblikovanju, čl. 5.

temelnog kapitala budućeg društva. On mora iznositi najmanje 25% prosječnih godišnjih rashoda sportskog kluba – udruge u proteklih pet godina, pri čemu se ne računaju godine kada je rashod bio najveći, odnosno najmanji u tih pet godina. Uvažavajući stanje imovine, prava i obveza sportskog kluba – udruge te sve podatke sadržane u elaboratu, Povjerenstvo može odrediti i temeljni kapital koji je veći od onog utvrđenog temeljem prosječnih godišnjih rashoda.⁶⁷ Možda i najvažniji dio postupka preoblikovanja je upis i uplata dionica jer ako neke dionice ostanu neupisane cijeli postupak propada. Treba naglasiti kako Zakon o trgovačkim društvima poznaje simultano i sukcesivno osnivanje dioničkog društva. Kod simultanog osnivanja osnivači preuzimaju sve dionice dioničkog društva, dok kod sukcesivnog osnivanja oni preuzimaju samo dio dionica i upućuju javni poziv za upis preostalih dionica. Takav način osnivanja propisan je kako bi se omogućilo prikupljanje više sredstava iz većeg broja izvora.⁶⁸ Kod preoblikovanja sportskog kluba – udruge za natjecanje u sportsko dioničko društvo riječ je o posebno uređenom sukcesivnom osnivanju dioničkog društva s učinkom preoblikovanja.⁶⁹ Dionice se mogu uplatiti u novcu, stvarima i pravima sukladno zakonima kojima se uređuju trgovačka društva i tržište kapitala te u skladu s pravilima poziva na upis i uplatu. Zakonom o sportu propisano je da pravne osobe u kojima Republika Hrvatska ima većinski udio ili većinsko pravo glasa, mogu svoje tražbine prema sportskom klubu – udruzi, koja će se preoblikovati u s.d.d., prenijeti na jedinicu lokalne samouprave u kojoj je sjedište tog sportskog kluba.⁷⁰ Time je omogućeno da se dionica može uplatiti i unosom tih tražbina jedinica lokalne samouprave, kao i u pravu korištenja sportske građevine. Ukoliko bi se temeljni kapital uplaćivao dijelom u novcu, a dijelom u stvarima i pravima, iznos koji se uplaćuje u novcu mora se uplatiti u cijelosti prije upisa s.d.d-a u sudski registar i ne smije biti manji od polovine utvrđenog temeljnog kapitala, a elaboratom o preoblikovanju može biti određeno da se temeljni kapital u cijelosti uplati u novcu.⁷¹ Daljnji koraci u postupku preoblikovanja, nakon završenog upisa i uplate dionica, su upis sportskog dioničkog društva u sudski registar nadležnog trgovačkog suda prema sjedištu sportskog kluba - udruge i donošenje odluke o prestanku udruge prema propisima Zakona o udrugama. Temeljem rješenja nadležnog trgovačkog suda o upisu u sudski registar, nadležno upravno tijelo vrši brisanje sportskog kluba – udruge iz registra udruga.⁷²

⁶⁷ Pravilnik o preoblikovanju, čl. 6.

⁶⁸ Barbić, J., *op. cit.* u bilj. 39, str. 187.

⁶⁹ *Ibid.*, str. 184.

⁷⁰ Zakon o sportu, čl. 97.

⁷¹ Pravilnik o preoblikovanju, čl. 7. st. 3.

⁷² Pravilnik o preoblikovanju, čl. 7.

Pravilnikom je izrijekom utvrđeno da je sportsko dioničko društvo pravni sljednik sportskog kluba – udruge za natjecanje, što znači da ono stupa u cjelokupni pravni položaj udruge. Takva odredba bila je propisana Zakonom o športu 2006. godine, no u novom Zakonu o sportu je nema. To sljedništvo vidljivo je iz izvoda sudskog registra i registra udruga, između ostaloga i zbog činjenice da s.d.d. zadržava OIB sportskog kluba – udruge. Preoblikovanjem sportski klub nastavlja djelovati kao ista pravna osoba te zadržava svoj pravni identitet. Možemo reći da sportsko dioničko društvo ostaje vjerovnik prema svim dužnicima koji su to postali na temelju pravnog posla s sportskim klubom – udrugom, kao i da s.d.d. ostaje dužnik prema svim vjerovnicima koji su postojali prije preoblikovanja. Položaj vjerovnika trebao bi biti i bolji jer bi društvo preoblikovanjem i novim ulaganjima u društvo trebalo postati sposobno ispunjavati svoje obveze.⁷³ Pitanje je zašto zakonodavac nije pravilnikom izrijekom ostavio mogućnost, koja je bila propisana u starom zakonu iz 2006., da vjerovnici sportskog kluba – udruge mogu svoje tražbine pretvoriti u uloge s.d.d.-a, iako oni to mogu učiniti sukladno pravilima poziva na upis i uplatu dionica ili prema propisima Zakona o trgovačkim društvima. Preoblikovanjem dolazi i do promjene članske strukture jer članovima udruge može pripasti jedino pravo prvenstva upisa dionica, odnosno upisa u ranijim upisnim krugovima, ovisno o tome kako je uređeno elaboratom.

U drugim pitanjima koja se tiču preoblikovanja članovi udruge izjednačeni su s ostalim zainteresiranim sudionicima postupka, a dioničarima s.d.d.-a postaju samo oni koji unose svoj ulog u društvo. Neizbježno je da se klub preoblikovanjem mijenja organizacijski, personalno, ustrojbeno i poslovno.⁷⁴ Institut preoblikovanja uveden je prije svega da bi se pomoglo i spasilo klubove koji su početkom 2000-tih bili u teškoj financijskoj situaciji. Danas kada je komercijalizacija sporta sve veća, uz velike količine novca koja okružuje sport i činjenice da klubovi uz sportsku djelatnost nesumnjivo obavljaju i gospodarsku djelatnost bitno je da klubovi funkcioniraju na pravilan i transparentan način.

4.3. Primjeri provedenog postupka preoblikovanja

Od deset nogometnih klubova koji se natječu u najvišem rangu hrvatskog nogometa pet ih je ustrojeno kao udruge, a pet kao sportska dionička društva. Uvidom u sudski registar vidimo da su to NK Osijek, NK Istra 1961, HNK Rijeka, HNK Hajduk Split i HNK Šibenik.⁷⁵ Zanimljivo

⁷³ Petrović, S.; Ivkošić, M.; Ceronja, P., *op. cit.* u bilj. 9, str. 578.

⁷⁴ Ivkošić, M.; Ceronja, P., *op. cit.* u bilj. 60, str. 145.

⁷⁵ Sudski registar, <https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:2:0::NO:RP::>, 23.9.2024.

je da od ovih pet klubova, jedini koji nije u privatnom vlasništvu je HNK Hajduk.⁷⁶ Zbog već spomenute loše financijske situacije, donošenjem Zakon o športu 2006. i njegovim normama o obvezatnom preoblikovanju, HNK Hajduk, NK Osijek, HNK Rijeka i HNK Šibenik prošli su proces preoblikovanja, dok je NK Istra jedina prošla proces dobrovoljnog preoblikovanja. Kao primjer uspješne privatizacije i preoblikovanja možemo istaknuti NK Osijek i HNK Rijeku koji su se nakon loše situacije vratili u vrh hrvatskog nogometa i uspješno posluju, dok bi primjer loše privatizacije bili NK Istra i HNK Šibenik što se ogleda u lošim sportskim rezultatima i čestom mijenjanju vlasničke strukture. Prvi klub koji je uspješno završio postupak obveznog preoblikovanja bio je HNK Hajduk Split još 2008. godine. Početni temeljni kapital društva iznosio je 81 035 000,00 kuna, ali je on nakon pretvorbe tražbina u uloge u društvu povećan na 268 216 000,00 kuna. Ukupan broj dionica kluba danas je 536 432 s nominalnim iznosom od 66,00 eura. Nakon provedenog postupka preoblikovanja Udruga navijača „Naš Hajduk“ i dalje nije bila zadovoljna načinom upravljanja klubom pa su osmislili način kako će utjecati i poboljšati tu situaciju. Naime, Udruga je postigla dogovor s gradom Splitom kao većinskim dioničarem da joj prepusti odlučivanje o izboru članova Nadzornog odbora. Prema članku 163. stavku 7. Zakona o trgovačkim društvima dionica je nedjeljiva što znači da grad Split nije mogao prenijeti pravo glasa na udruhu navijača bez formalnog prijenosa dionica. Grad nije ni opunomoćio udruhu da na glavnoj skupštini ostvaruje pravo glasa iz dionica koje mu pripadaju, već je prepustio udruzi da organizira i provede izbore za članove Nadzornog odbora, a grad se isključivo obvezao da će na glavnoj skupštini glasati za kandidate koje je predložila udruga.⁷⁷ Ovakvo sudjelovanje navijača u upravljanju klubom ima sličnosti s modelom upravljanja klubom 50+1 koji je uveden u Njemačkoj, a izložiti ću ga u nastavku.

⁷⁶ Uvidom u registar vrijednosnih papira vidljivo je da je najveći dioničar HNK Hajduka grad Split s 65,62% dionica, a slijedi ga udruga „Naš Hajduk“ s 30,60%. Najveći dioničar HNK Rijeka je Teanna Limited sa 70% dionica, iza kojeg stoji poduzetnik Damir Mišković, dok ostalih 30% dionica drži grad Rijeka. NK Osijek je u vlasništvu mađarskog poduzetnika Lorinca Meszarosa koji preko društva NK OS d.o.o. ima 97,07% dionica. Vlasnik NK Istre je Circle of life d.o.o. s 84,98% dionica, društvo čiji je vlasnik Deportivo Alaves, inače nogometni klub iz Španjolske. Većinski vlasnik HNK Šibenik je odnedavno SEH Fussball Beteiligungs GmbH s 94,59% dionica. (<https://www.skdd.hr/portal/f?p=100:308:690323607643::NO:::>, 23.9.2024.)

⁷⁷ Petrović, S.; Ivkošić, M.; Ceronja, P., *op. cit.* u bilj. 9, str. 594-595.

5. MODELI UPRAVLJANJA NOGOMETNIM KLUBOVIMA – SOCIOS MODEL I PRAVILO 50+1

Prikazali smo kako kod nas postoje dva pravna oblika ustroja sportskih klubova, no u Europi postoje primjeri kombiniranja ta dva oblika. Jedan od njih je „njemački“ model Regel 50+1 koji je uveden u sustav njemačkog sporta 1999. godine kada je Njemački nogometni savez promijenio svoj statut i uveo pravilo da se profesionalni pogon sportskog kluba može odvojiti od ostatka udruge i ustrojiti kao trgovačko društvo uz uvjet da 50% + 1 pravo glasa ima udruga od koje je društvo i nastalo. Cilj te promjene bio je učiniti konkurentnijim njemački nogomet, odgovoriti na komercijalizaciju u sportu i financijske okolnosti u kojima se on odvija, ali pritom su željeli ispoštovati članove kluba – udruge zbog kojih klub i postoji.⁷⁸ Dakle, klubovima je omogućeno da sudjeluju na tržištu kapitala i tako stječu prijeko potrebna financijska sredstva za funkcioniranje kluba na najvišoj razini, a s druge strane se klub štiti od zanemarivanja sportskih ciljeva na račun isključivo financijskih interesa budućih ulagača. Mogli bismo reći da se ovim modelom pokušava spojiti ono najbolje od dva ustrojbeni oblika kluba. Društvo kapitala je transparentnije, uređeniji su međusobni odnosi organa, prava i obveze svih sudionika, potiču se ulaganja u daljnji razvoj kluba, a preko udruge koja bi imala većinsko pravo glasa članovi ostaju potpuno uključeni u rad i organizaciju kluba te se pazi da se ne zanemare sportski ciljevi klubova. Međutim, u pravu su iznimke jako popularne pa je tako jedna iznimka propisana i prilikom uvođenja pravila 50 +1. Naime, postoje određeni njemački klubovi koji su financirani od strane samo jednog velikog sponzora. Kako bi se taj sponzor zaštitio prilikom odvajanja profesionalnog pogona kluba i osnivanjem trgovačkog društva uvedena je iznimka u slučaju da neki trgovac/društvo najmanje 20 godina u kontinuitetu ulaže u klub uz uvjet da to nastavi činiti i dalje te ne smije otuđiti svoje udjele osim ako ih bez naknade ustupa natrag udruzi. Navedena iznimka naziva se „*Lex Leverkusen*“ jer je uvedena na zahtjev nogometnog kluba Bayer Leverkusen. Aktualnog nogometnog prvaka Njemačke osnovali su 1904. godine radnici njemačkog biotehnološkog i farmaceutskog diva Bayer AG pri čemu su tražili potporu vodstva tvornice. Od tada do danas Bayer AG snažno podupire sve sekcije kluba i uvođenjem pravila 50+1 nisu htjeli izgubiti prevladavajući utjecaj u klubu. Stoga je jedini član kluba Bayer Leverkusen dioničko društvo Bayer AG, a ne udruga.⁷⁹

⁷⁸ Brnabić, R., *Pravilo 50+1 njemačkog nogometa – jučer, danas i sutra*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 57, 2/2020, str. 338.

⁷⁹ *Ibid.*, str. 341.

Socios ili članski model upravljanja klubom temelji se na načelu jedan član – jedan glas bez obzira na pravni oblik u kojem je klub ustrojen. Ovaj model, gdje članovi kluba odlučuju o pitanjima važnima za vođenje kluba, suprotnost je privatnom modelu kluba gdje većinski vlasnik odlučuje o svemu. Članom kluba postaje se učlanjenjem i plaćanjem godišnje članarine i temeljem toga se stječu određena prava, a pravo glasa na glavnoj skupštini možemo označiti kao najvažnijim pravom. U različitim državama ovaj model upravljanja ima svoje specifičnosti, ali u bitnim segmentima upravljanja članovi imaju slična prava. Pravo birati predsjednika kluba, nadzorni i upravni odbor te se sva važna pitanja identiteta kluba moraju izglasati na skupštini. Članovi kluba također imaju razne povlastice prilikom kupnje karata, razne popuste i pravo prvenstva. Ovisno o statutima klubova članovi mogu i zatražiti izglasavanje nepovjerenja upravi i predsjedniku kluba ukoliko se ne slažu s njihovim vođenjem kluba ili postignutim rezultatima. Privrženost članova klubu je u ovom modelu veća jer se oni uz prava koja posjeduju osjećaju odgovornijima za stanje u klubu jer kroz glasanje mogu izravno ili neizravno utjecati na strukturu kluba i stvaranje klupske politike. Riječ „socios“ dolazi iz španjolskog i znači partner ili član pa možemo reći da je ovaj model upravljanja karakterističan za španjolske nogometne klubove, prije svega Real Madrid i FC Barcelonu. Brojno članstvo tih klubova, pokazatelj je popularnosti i atraktivnosti, a to je bitno za brojne sponzore koji žele surađivati s klubom i tako pridonositi daljnjem rastu i razvoju klubova. Socios model upravljanja kod kojeg je bitna veza između kluba i članova/navijača protuteža je sve većoj privatizaciji nogometnih klubova.⁸⁰

⁸⁰ Garcia, C., Real Madrid Football Club: Applying a Relationship-Management Model to a Sport Organization in Spain, *International Journal of Sport Communication*, 2011.

6. ZAKLJUČAK

Sport je krenuo kao zabava, za neke je to i danas, a za neke je postao ozbiljan biznis. Velika ulaganja u sport tijekom godina imala su pozitivan utjecaj na njegov razvoj, a kroz sport i na razvoj djece jer ne smijemo zaboraviti da je sport važna karika i obrazovnog sustava. Nažalost, posljednjih godina smo svjedoci i sve većeg miješanja politike u sport kroz primjer arapskih zemalja, prije svih Saudijske Arabije i Katara koji kupnjom velikih sportskih natjecanja u svim sportovima (nogomet, tenis, golf, F1) pokušavaju promijeniti svoju sliku u ostatku svijeta. U Republici Hrvatskoj sportski klub je pravna osoba registrirana za obavljanje sportske djelatnosti sportske pripreme i sudjelovanja u sportskom natjecanju te može biti osnovan kao udruga ili kao sportsko dioničko društvo. Iako je Zakonom o športu iz 1997. godine bila propisana mogućnost ustroja klubova kao trgovačkih društva, postavljeno je ograničenje da takva društva svoju dobit ne mogu dijeliti, već samo upotrijebiti za daljnji razvoj sportske djelatnosti. Navedeno ograničenje ukinuto je Zakon o športu iz 2006. godine propisivanjem da se na upotrebu dobiti sportskih dioničkih društava primjenjuju odredbe Zakona o trgovačkim društvima čime se olakšava i potiče ulaganja u sportske klubove. Još jedna važna promjena uvedena tim zakonom je i institut preoblikovanja sportskih klubova – udruga za natjecanje u sportska dionička društva čime se htjelo pomoći klubovima koji su bili u teškoj financijskoj situaciji i pred otvaranjem stečajnog postupka. Detaljne odredbe kojima se uređivao postupak obveznog, ali i dobrovoljnog preoblikovanja davale su nadu sportskim klubovima i njihovim navijačima da se uspješnim preoblikovanjem i posljedičnim ulaganjima u klub mogu dalje uspješno razvijati, ne samo financijski, već i na sportskoj strani. Vidjeli smo primjere više-manje uspješno provedenog postupka preoblikovanja kod klubova kao što su HNK Hajduk Split, NK Osijek i HNK Rijeka, ali i manje uspješne kod NK Istre i HNK Šibenika. Otvara se pitanje zašto je novim Zakonom o sportu iz 2023. ukinuto obvezno preoblikovanje i zašto je propisivanje tog postupka prepušteno podzakonskom aktu i što to znači za klubove koji bi se u budućnosti mogli naći u nezavidnoj financijskoj situaciji i pod prijetnjom stečaja. Očito je da se uspješno preoblikovanje sportskog kluba – udruge u sportsko dioničko društvo može provesti samo pozitivnom i uskom suradnjom svih zainteresiranih subjekata, od kluba, jedinica lokalne samouprave, budućih investitora, sponzora, do navijača i članova udruge.

Smatram da je u okolnostima u kojima se razvija moderan sport za sportske klubove svakako prikladniji pravni ustroj sportskog dioničkog društva. Prije svega zbog prisilnih propisa Zakona o trgovačkim društvima kojima su jasno propisani ustroj organa, nadležnosti, međusobni odnosi, prava i obveze članova. Kontrola poslovanja i transparentnost njegova vođenja jasnije

je izražena kod trgovačkih društava, za razliku od ustroja udruga. Kod udruga je pozitivno što postoji veća uključenost članova u rad sportskih klubova, povezani su s lokalnom zajednicom i ne bi trebala postojati bojazan da će financijski, odnosno gospodarski ciljevi biti važniji od onih sportskih. Upoznali smo model upravljanja sportskim klubom nazvan Pravilo 50+1 koji spaja pozitivne karakteristike dioničkog društva i pozitivne karakteristike udruge kod kojeg sportski klub – udruga postaje većinski dioničar sportskog dioničkog društva. Time se sprječava da klubovi u potpunosti prijeđu u privatno vlasništvo i da gospodarski cilj ostvarenja dobiti postane važniji od sportskih ciljeva. Navedeni model upravljanja na snazi je u njemačkom nogometnom sustavu već 25 godina jer nogometni klubovi imaju društvenu i kulturnu važnost za lokalnu zajednicu i navijače koji su tijesno povezani s klubom. Naravno, pitanje je kako bi ovaj model upravljanja funkcionirao u državama s drugačijom sportskom kulturom. Neki smatraju da ovaj model upravljanja nogometnim klubovima, a i neki slični modeli gdje navijači, odnosno članovi kluba sudjeluju u upravljanju klubom, negativno utječe na daljnji razvoj i ulaganje u klubove jer nasuprot njih stoje klubovi u privatnom vlasništvu koji imaju veće financijske mogućnosti. No, dva najuspješnija nogometna kluba, Real Madrid i Bayern München dokaz su da uz sudjelovanje navijača, odnosno članova kluba u upravljanju klubom, klub i dalje postiže vrhunske sportske i gospodarske rezultate. Jasno je da moderan sport, pa tako i nogomet donosi brojne izazove. Smatram da je uloga zakonodavca da štiti sport i njegov razvoj zbog utjecaja i važnosti koje ono ima na društvo u cjelini. Kvalitetan zakonodavan okvir može se postići samo suradnjom između zakonodavca i međunarodnih i nacionalnih sportskih saveza te usporedbom implementiranih rješenja u drugim državama.

7. POPIS LITERATURE

1. Barbić, J., Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Organizator, Zagreb, 2020.
2. Barbić, J., Pravo društava, Knjiga treća, Društva osoba, Organizator, Zagreb, 2002.
3. Petrović, S.; Ceronja, P., Osnove prava društava, 7. izdanje, Pravni fakultet u Zagrebu, 2013.
4. Ivkošić, M., Pravni ustroj nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 359.-385.
5. Petrović, S.; Ivkošić, M.; Ceronja, P., Pravni oblici sportskih klubova u Republici Hrvatskoj, u: Kačer, H., et al., Sportsko pravo, Pravni fakultet u Splitu, 2018., str. 551.-599.
6. Ivkošić, M.; Ceronja, P., Pravni modeli provođenja postupka obveznog preoblikovanja športskog kluba – udruge u športsko dioničko društvo, Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, br.59, 1/2009., str. 125.-150.
7. Brnabić, R., Pravilo 50+1 njemačkog nogometa – jučer, danas i sutra, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 57, 2/2020, str. 337.-352.
8. Garcia, C., Real Madrid Football Club: Applying a Relationship-Management Model to a Sport Organization in Spain, International Journal of Sport Communication, 2011.
9. Ward, S., A critical analysis of governance structures within supporters owned football clubs, The Manchester Metropolitan University, 2013.
10. Boillat, C.; Tallec Marston, K., Governance models across football leagues and clubs, Editions CIES, 2016.